

Luku 11
**Valtaverkostoja on
kaikkialla**

Luku 12
**Vaikuta ja maailma
muuttuu**

Yhdistä seuraavat vallan lajit ja vallan käyttäjät toisiinsa

Valtasanapeli

Yhdistä käsitteet oikeisiin selityksiin.

1. asiantuntijavalta

2. eliitin valta

3. julkinen valta

4. kansanvalta

5. kunnallisvalta

6. pakkovalta

7. tasavalta

8. poliittinen valta

9. taloudellinen valta

10. valtiovalta

11. virkamiesvalta

12. yksinvalta

13. legitiimi valta

14. näkymätön valta

15. etujärjestöjen valta

A. valtio, jonka päämies valitaan vaaleilla tai valtio, jossa ei ole päämiestä lainkaan

B. kansa päättää valtiollisista asioista itse tai edustajiensa välityksellä

C. tilanne, jossa vakituisilla toimenhaltijoilla on paljon valtaa verrattuna poliitikkoihin

D. jonkin alueellisen ja poliittisen kokonaisuuden järjestäytynyttä hallitsemista

E. yhden ihmisen rajoittamatonta muiden hallitsemista

F. tietäminen ja taitaminen antavat auktoriteetille vallan vaikuttaa asioihin

G. valta on harvalukuisella, etuoikeutetulla joukolla

H. perustuu lakiin ja antaa viranomaisille oikeutuksen määrätä kansalaisia tekemään jotakin

I. kyky vaikuttaa yhteisiä asioita koskevaan päätöksentekoon

J. kyky rajoittaa, kieltää, estää tai rangaista ihmisiä

K. voi tehdä kuntalaisia koskevia päätöksiä

L. mahdollisuus tehdä monia koskevia merkittäviä taloudellisia päätöksiä

M. valta on työmarkkinajärjestöillä, painostusryhmillä ja lobbareilla

N. valta perustuu perinteisiin, tapoihin ja uskomuksiin

O. valtaa käyttävät vallanpitäjät, joiden vallankäytön kansalaiset hyväksyvät

Yhdistä käsitteet oikeisiin selityksiin (paperiversio)

1. F

2. G

3. H

4. B

5. K

6. J

7. A

8. I

9. L

10. D

11. C

12. E

13. O

14. N

15. M

Erilaista valtaa

”Kyky saada joku tekemään jotain”

1. Poliittinen valta

– Kuka tai ketkä tekevät meitä koskevat päätökset

2. Aktuaalinen ja potentiaalinen

– suora ja epäsuora (esim. valvonta) valta

Erilaista valtaa

3. Legitiimi ja illegitiimi

– Oikeutettu ja epäoikeutettu/laiton valta

4. Legaliteetti

– laillisuus/muodollisuus

Erilaista valtaa

5. Auktoriteettivalta (Weber)

a. Perinteinen auktoriteettivalta

- **esim. hallitsijasuku**

b. Legaalis-rationaalinen valta

- **lainsäädäntö**

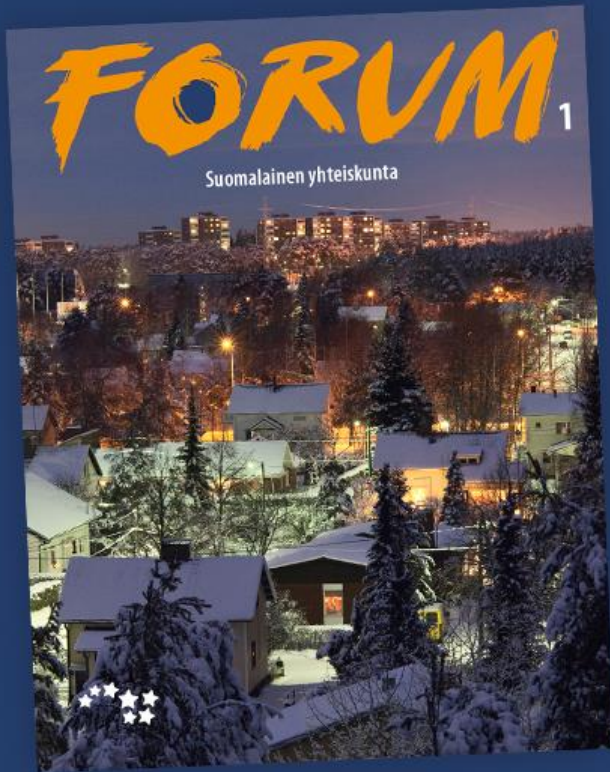
c. Karismaattinen valta

- **johtaja**

Tehtävä 2.

Perustele väite: Valtaa on kaikkialla.

- **Dahlin mukaan valta on kykyä saada toiset toimimaan haluamallaan tavalla.**
- **Vallan käyttöä esiintyy niin politiikassa kuin koulussa ja lasten hiekkalaatikollakin.**
- **Foucaultin mukaan valta nähdään kahden tai useamman henkilön välisenä suhteena.**
- **Valtasuhteet muuttuvat jatkuvasti, ja valtaverkostoja luodaan keskinäisessä kanssakäymisessä.**

Luku 12

Vaikuta ja maailma muuttuu

Tehtävä 1.

- **Valta yhteiskunnassa kuuluu demokratian mukaan viime kädessä kansalaisille.**
- **Kun kansalaiset ovat itse päättämässä, he sitoutuvat paremmin yhteiskuntaan politiikkaan.**
- **Erilaiset mielipiteet tulevat esille paremmin.**
- **Kansalaisten osallistuminen lisää poliittisten päätösten legitiimiyttä.**
- **Kansalaisten aktiivisuus ehkäisee vallan väärinkäyttöksiä.**

Jos osa kansalaisista ei käytä demokraattisia oikeuksiaan esimerkiksi jättämällä äänestämättä, ei kansanvalta toteudu kuin osittain.

Perinteisiä vaikuttamisen muotoja

Poliittinen osallistuminen: äänestäminen, ehdolle asettuminen vaaleihin, puolueet

Nimilistojen kerääminen, verkko**adressit**

Mielenosoitus ja boikotti

Perinteinen vaikuttaminen

Yhteydenotto poliittisiin päättäjiin tai virkamiehiin

Median kautta vaikuttaminen esim. mielipidekirjoittaminen, blogit eli verkkopäiväkirjat

Lakko

Yhdistystoiminta ja etujärjestötoiminta

Kansalais- ja kuntalaisaloitteet

Kansalaistottelemattomuuden vaikuttamiskeinoja

Missä valta Suomessa sijaitsee?

→ 1. Poliittinen valta:

- on **perustuslain mukaan kansalla**, joka käyttää sitä suoraan tai edustajiensa välityksellä.
- **eduskunta**
- **hallitus**
- **presidentti**
- **poliittiset puolueet**

Missä valta Suomessa sijaitsee?

→ 2. Taloudellinen valta:

- **Markkinatalousjärjestelmässä yrityksillä ja muilla taloudellisilla toimijoilla**
- **Esim. kuluttajilla on taloudellista valtaa**
- **Entistä enemmän kansainvälisillä yrityksillä.**
- **Talouselämän pitää kuitenkin toimia maan lakien mukaan.**

Missä valta Suomessa sijaitsee?

→ 3. Median valta:

- Median tärkeimmäksi tehtäväksi määritellään **vahtikoirana toimiminen**.
- Se tarkoittaa, että median täytyy **tuoda julkisuuteen asioita, joilla on yhteiskunnallista merkitystä** ja jotka vaikuttavat demokratian toteutumiseen.
- **mainostaminen, ylistäminen, mollaaminen...**

Missä valta Suomessa sijaitsee?

→ 4. Kansalaistoiminnan valta:

- **Kansalaisjärjestöt**, kuten Punainen risti tai Amnesty International ovat osa valtarakennetta.
- Niiden **tehtävänä** on vallitsevan **järjestelmän kritisoiminen, ylläpitäminen ja/tai vaihtoehtojen luominen.**
- Suomessa järjestöt ovat vaikuttaneet valtiollisen järjestelmän toimintaan, esimerkiksi hyvinvointivaltion rakentamiseen.

KANSALAINEN

Tehtävä 2: Miksi asiantuntijoiden valta on lisääntynyt päätöksenteossa?

- **Tiedon määrä yhteiskunnassa on lisääntynyt.**
- **Yhteiskunnalliset ongelmat ovat monimutkaistuneet.**
- **Poliitikoilla ei ole kaikkia asioiden ratkaisemiseen vaadittavia tietoja.**
- **Toisaalta poliitikot saattavat "piiloutua" vaikeissa asioissa asiantuntijoiden tietämyksen taakse.**
- **Valtaa delegoidaan alaspäin yhä useammin, koska päätettäviä asioita on paljon.**

Tehtävä 5. Somen vaikutus?

- **Vaikuttaminen on helpompaa ja nopeampaa.**
- **Tavoittaa suuria ihmismääriä.**
- **On tasa-arvoistanut vaikuttamista, koska lähes kuka tahansa voi yrittää vaikuttaa.**
- **Netti helpottaa ja nopeuttaa asioiden syiden ja taustojen selvittämistä.**
- **Mielipiteen ilmaiseminen on helppoa.**
  - Toisaalta keskustelu saattaa hukkuu someen.

Tehtävä 5. Somen vaikutus?

- **Verkottuminen on helpompaa.**
- **Ihmiset tavoitetaan helpommin ja nopeammin.**
- **Nopeasti järjestettävien mielenilmausten toteuttaminen on helpottunut.**
- **Some tuo näkyvyyttä vaikuttamishankkeille ja kansalaisjärjestöille.**
- **Myös poliitikot käyttävät sosiaalista mediaa laajasti (blogit, Facebook ja Twitter).**